

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštne proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 41.

V Ljubljani, dne 12. oktobra 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.** — Za denarne posiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Francišanske ulice štev. 8/1.**

Liberalni zbor.

V nedeljo, 15. t. m. ima „narodno-napredna“ stranka zaupniško zborovanje, ki je bilo napovedano na spomladnem zboru za definitivno določbo strankinega programa. Od tistega časa se je izpremenilo marsikaj in razmere so danes take, da bi morali določiti liberalci za svoj zbor povsem drugi dnevni red, nego je bil prvotno namenjen. Edini predmet, o katerem bi liberalci mogli uspešno govoriti, bi bil: Likvidacija narodno-napredne stranke. Ako hočejo biti zaupniki količkaj odkritosrčni, morajo konstatirati, da liberalne stranke sploh več ni, ker je utonila v svoji brezdelnosti, ker se je razpadla skoraj v toliko frakcij, kolikor ima takozvanih pristašev.

Liberalna stranka si hoče dati program. Že to je dovolj simptomatično, kajti po pričanju „Slovenskega Naroda“ ne gre za revizijo obstoječega programa, ker ga liberalna stranka sedaj sploh nima. Res da obstoji program iz leta 1884, toda samo na papirju; stranka ga ni nikoli smatrala kot vodilo za svoje delovanje in vrhutega je bil tisti koncept vse, le ne liberalen. Tako je živela stranka od slučaja do slučaja. Njen program so bile osebe in pisava „Slovenskega Naroda“. Tako je stranka zametavala danes, kar je povzdigovala včeraj; tako je tavalala od pustolovščine do pustolovščine, tako je pršla končno popolnoma na kant.

Iz popolne anarhije naj jo reši sedaj nov program. Liberalci čutijo sami prav dobro,

da se nahajajo v hujšem kaosu, nego ga slika grški mitos. Kadar so sami med seboj, priznavajo zdihujoči, da so izgubili v javnem življenju vse, kar so imeli. Če se ozirajo po drželi, ne najdejo nikjer prijateljev. Ako rabijo ljudstvo za kak nastop, ni nikjer navdušenja. Nekoliko voditeljev je še tukaj, ki bi radi ohranili svoj politični obstanek — to je vse. In edino v ta namen snujejo program, v ta namen sklicujejo zaupniški shod.

Ali za stranko, ki je po lastni krivici tako opesala, ni več rešitve, kajti zanjo ni poklica v narodu. Nepotrebna je postala, zapreka delu in napredku je in vse, kar hoče živeti in delati, mora upreti svoje moči, da spravi to oviro s poti.

Liberalci snujejo program. Ali program ni zarodek, ki bi se ga lahko umetno vstvarilo in bi se razvil iz njega živ organizem. Prvotni morajo biti skupni interesi, vsled njih skupni cilji, program pa je samo njih popis in začetanje poti, po kateri naj se doseže cilje. Teh predpostavk pa ni več za liberalno stranko. Kar se še zbira okrog voditeljev, je konglomerat najrazličnejših interesov, nasprotnih želja in nemogoče je, izkovati iz njih enotnost. Ne hoté priznavajo to liberalci sami, ki nimajo dovolj poguma, da bi se postavili na katerosibodi določno stališče. Deklamacije o organizaciji celega naroda niso nič drugega, kakor priznanje lastne nejasnosti in neodločnosti, kajti naloga stranke ni organizacija celega naroda, temveč politična organizacija enakih interesov in enakih idej. Ali hoče biti stranka velekapitalistična, malomeščanska, agrarna, delavska? — Ne, splošno-narodna hoče biti, vstvarila bi rada nekaj, kar je v časih najsilnejših nasprotij, v dobi naraščajočega razrednega boja povsem nemogoče, in vstvariti

hoče to z močmi, ki so še za malenkostne naloge preslabe.

Seveda se ne more na taki podlagi sestaviti sploh nobenega programa in zanimivo je, kako se je porodil tisti načrt, ki ga je svoječasno objavil „Slovenski Narod“ in ki bode — morda s kakšnimi malopomembnimi izpremembami — predložen zaupniškemu zboru. Edino logično bi bilo seveda, da bi se pisarji vprašali „Kaj hočemo?“, „Kaj moremo?“ in „Kaj nas združuje?“, pa bi to zapisali. Njih metoda je bila povsem drugačna. Začeli so tako: „Kakšen program bi privabil pristaše?“ Pa so hodili okrog ter so prosili ljudi: „Pomagajte nam vendar, da sestavimo program, ki bode ugajal ljudstvu!“ Izposodili so si programe od različnih strank, pa so prepisavali in ekscerpitali in na treh oglih se je tako sestavljalo programe. Iz vseh načrtov, izmed katerih pa niti eden ni bil izviren in pristen, so pa končno sestavili enega, in „Narod“ ga je objavil. Kaj je pozneje naredil z njim, izvrševalni odbor, tega ne vemo, ali znano je, da ga je pohujšal v eni najvažnejših točk. Ako se ni — pri liberalcih je seveda tudi to mogoče — še zadnje dni kaj izpremenilo, se zaupnikom ne priporoči splošne in enake volilne pravice za vse zakonodajne zbornice in avtonomne zastope. Gospod župan Hribar namreč noče splošne in enake volilne pravice za ljubljansko občino. Saj liberalcem ni treba načel!

Ali za zakonodajne zbornice določa programni načrt še splošno in enako volilno pravico in tudi demokratizem, na čegar stališču baje stoji stranka, je ostal v načrtu. Ako odkloni zaupniški zbor to točko, je pokopana liberalna stranka, kajti liberalizem, ki se postavlja splošni in enaki volilni pravici po robu,

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.
Dalje.

Popoldan je prinesel cerkovnik denar v župnikovo sobo.

„Ali veste, koliko je?“ ga je vprašal župnik.

„Ne vem. Nič ne štejem. Komaj da se upam, dotakniti se svete cerkvene lastnine. Seveda, kuharica gospoda župnika Šušterja —“

„No, lahko Vam povem, ne da bi štel. Trije forinti pa šestinosemdeset novčičev morajo biti. Dve kroni sta vmes. Preštejte, če imam prav.“

Cerkovnik je seveda sam vedel to, ali kroni in za polno pest drobiža je bilo že izginilo

v njegovem žepu. Župnik, hudobnež, liberalen lopov, ga hoče sedaj naenkrat kontrolirati! Na srečo je stal ravnokar pri steni, s hrbtom proti cerkovniku, ki je imel denar še v žepu in ga je sedaj skrivaj, a silno jezen položil v skledico, ne vedoč, da ga župnik natančno opazuje v zrcalu.

Končno je bil gotov s štetjem.

„Res imate prav, prečastiti; ravno toliko je, kolikor ste rekli.“

„No, pa želim, da bi tudi v bodoče soglašalo tako točno, kakor danes, kajti zdi se mi, da Vam pri okrajnem sodišču ne bi ugajalo tako, kakor v cerkvi. Kaj neda, saj ste me danes razumeli?“

In kako ga je razumel!

„Svinja popovska! Par forintov na leto mi zaviadaš. Z okrajnim sodiščem bi mi postregel? Le pazi, da ne prideš sam pred

duhovno sodišče. Za tako sekiro se kmalu najde držalo.“

Tako je zmerjal cerkovnik sam zase, ko je zapustil sila ponižen župnišče.

Mož pa ni bil zastoj pohajal šole klerikalizma; kadar je bila na kocki njegova ljuba korist, ni poznal nobenega obzira, in vsa sredstva so morala služiti namenu.

Prihodnjega dne je stal cerkovnik pred župnikovo izpovednico. Še nikoli se ni dolej izpovedal lastnemu župniku. Dopadljivo so gledali kmetje cerkovnika, ki je na tihem vedno roval proti župniku, zlasti zadnji čas zaradi politične čitalnice. Dà, dà, župnik, to je mož! Svoje najhujše sovražnike zna izpreobrniti.

Dolgo časa ni mežnar zapustil župni-kove izpovednice. Zabava menda ni bila prav prijetna, kajti zrl je prav mračno

je spaka. Ako pa sprejme zbor to točko, je obojena liberalna stranka, ki je mirno trpela, da je priporočal dr. Tavčar pluralno volilno pravico in da je glasoval zanjo.

Čuditi se je, da so liberalci sploh še sklicali ta zbor, kajti zanimanja za stvar ni bilo opaziti nikjer. «Narod» je objavil načrt programa, ali živa duša se ni oglasila izmed liberalnih pristašev, da bi bila zapisala le besedico o njem. Končna redakcija programa, ki bode predložen zaupnikom, pa sploh še ni znana in tako se snidejo zborovalci popolnoma nepripravljeni, torej nesposobni za tako važno delo, kakor je sestava programa.

Toda, če bi tudi zaupniki, ki jih ni nihče volil, soglasno sprejeli, kar jim predloži izvrševalni odbor, je tak sklep brez cene, ker je predobro znano, da v stranki ni nobenega soglasja, niti vzajemnega zaupanja in ker bi bil sprejet program le zato, da ostane na papirju, obvezne vrednosti pa ne bi imel nobene. Kaj pomaga najlepší program, ako delajo poslanci, kar hočejo, ako piše glasilo, kar mu se poljubi, ako zatajuje izvrševalni odbor vsa načela, ako v stranki sploh ni predpogojev za izvrševanje kateregasilodi programa, ako ni enotnih potreb in enotnih ciljev?

Liberalno zborovanje bode brezkoristna potrata časa, ako sklenejo zborovalci kaj drugega, kakor razid liberalne stranke. To bi bil edini koristen sklep, ker bi odprl pot tistim močem, ki hočejo in ki morejo delati.

Delavci, organizirajte se!

V nedeljo je bil v Ljubljani zbor kranjskih industrialcev, ki se hočejo organizirati po vzgledu industrialnih zvez v drugih deželah Avstrije. Na shodu se je govorilo o pomenu industrije za kranjsko deželo, o raznih industrialnih potrebah in seveda tudi o razmerju med delodajalci in delavci.

Kako bodo kapitalisti dvignili industrijo na Kranjskem, to je seveda njih naloga in bi morala biti njih skrb. Da so je doslej izvršili prav nezadostno, je znano, kajti z ozirom na pogoje, ki so v deželi, je industrija pri nas naravnost embrionalno razvita. Naši rodoljubi niso imeli za moderne zahteve narodnega gospodarstva nikoli dovolj smisla in kaj malo so vpoštevali dejstvo, da dandanes ni razvoja brez industrije. Tudi z nacionalnega stališča so bili zelo kratkovidni; narod, ki hoče dandanes napredovati, mora skrbeti za industrijo in tam, kjer so pogoji, se jih bode prejalislej polastil kapital, ako ne domači, pa tuji. Za delavce je zanemarjanje industrije vedno obžalovanja vredno, kajti ona je njihov element.

predse. Ali dosegel je vendar svoj smoter. Izpovedal se je, da je že mnogo let kradel in goljufal in s to izpovedjo je zapečatil župniku usta. Ej, razumeti se mora praktično krščanstvo.

Za preteklost se je torej cerkovnik zavaroval; toda za bodočnost so bile nade slabe, ako bi mu župnik dobro gledal na prste.

Najbolje bi bilo zanj pač, ako bi moral liberalni župnik zapustiti katoliško Gospojno.

Popoldan tiste nedelje, ko se je izpovedal in je sprejel obhajilo, je sedel mežnar v svoji sobi, pisoc škofu pismo. Vedel je, da naredi anonimno pismo enak vtisk; ali kot pošten, klerikalen mož ni hotel zamolčati svojega imena, le rotil je škofa, naj ga ne izda župniku, ker bi ga sicer trdosrčni mož pripravil ob kruh. Kar pa piše, piše samo iz ljubezni do svete cerkve, katere ne bi smeli skruniti taki duhovniki. Kajti znano je po celi župniji in povsod provzroča zgražanje, da kuharica ni devica, da jo je zapeljal sam župnik in da ima ta svoje lastno dete v župnišču.

Njen razvoj spremljajo s simpatijo, ali od njih se seveda ne more zahtevati, da bi snovali podjetja, ki nimajo kapitala zanje.

Kar se je torej v tem oziru govorilo, prepuščamo popolnoma gospodom industrialcem, pa se vzdržujemo kritike tudi tam, kjer bi bila nedvomno vabljliva. Ali organizaciji kapitalistov ni edini, tudi ne glavni namen, povzdiga industrije. Koristi organizacije so se naučili od delavcev, pa zato je tudi ost njihove zveze obrnjena proti delavstvu, ki ga smatrajo za svojega glavnega škodljivca in sovražnika. Naloga delodajalske zveze je predvsem boj proti zahtevam delavcev; to bi bili vedeli, tudi če se ne bi bilo na zboru govorilo o tej točki, kajti s tem geslom so bile ustanovljene prve zveze industrialcev v Avstriji, s temi nauki so prihajali podjetniški agitatorji iz Nemčije, to neprikrito tendenco nahajamo v kapitalističnem časopisju in to so izpoznali ljubljanski lesni delavci praktično spomladi ter pivo-varniški delavci ob zadnji stavki pri Koslerju. Na nedeljskem shodu je bil znani A u s p i t z e z Dunaja in čisto naravno je, da je ščuval proti delavcem in njih organizacijam, kajti to je pravzaprav njegova edina naloga. Izkušnja je sicer naučila gospodo, da morajo biti nekoliko previdni; zlasti ponesrečene izključbe delavcev tekom tega leta so uplivalo dobrodejno. Zato je bil tudi ton na ljubljanskem zboru nekoliko zmernejši, kakor pri drugih priložnostih; slišati je bilo fraze, da je tudi za podjetnike koristno, ako imajo delavci boljši zaslužek, ker tedaj lahko več porabijo kot konsumentje. Govorilo se je o naklonjenosti delodajalcev napram delavcem, ali gorjačo so vihteli gospodje proti — voditeljem, ki baje ščujejo delavce v boj tudi, kjer ni potrebno.

Iz vseh teh rodomontad zveni nago sovražstvo do delavskih organizacij. Nič drugega ne pomenijo besede o «voditeljih», kajti z neorganiziranimi delavci ne more začeti noben voditelj boja, organiziranih pa tudi najgorenejši agitator ne spravi v boj, ako ne čutijo sami potrebe. Iz prakse je predobro znano, da imajo «voditelji» navadno vse drugo, vse nevhvaležnejšo nalogo, kakor «ščuvati» delavce. Navadno je tako, da morajo staviti vso svojo «popularnost» in «priljubljenost» na kocko, ako hočejo delavci stavkati v neugodnih razmerah, pa jih je treba varovati nepremišljenih korakov.

Kranjski industrialci pa sploh nimajo pravice, govoriti o nepotrebnih bojih. Razmere, v katerih žive delavci v tej deželi, so preveč kričeče, da bi se smelo razmetavati s takimi frazami. Plače industrialnih delavcev so skoraj v vseh strokah še take, kakršne so bile v

Ko je bilo to pismo spisano in zapečaten, je vzel cerkovnik pot pod noge ter je odkorakal do sosednje pošte, ki je bila oddaljena tri ure. V Gospojni se ni upal oddati ga, ker bi se bilo na naslovu lahko izpoznalo njegovo pisavo.

Ko se je vrnil, je bila črna noč.

Tistega večera sta sedela v mlinu oče in sin, pogovarjajoča se o novi katoliško-politični čitalnici, ker so končno dospela potrjena pravila od namestništva. Kot načelnik čitalnice naj doseže mlinar zopet tisti ugled v občini, ki ga je bil pripravil župnik ob njega.

„Ti naj bi bil naš župnik, tedaj bi bilo vse bolje za katoliško stvar pri nas. Veš, to z uredništvom mi kar nič ne ugaja; ali dobra župnija pri nas, to bi bilo nekaj drugega.“

„Seveda bi mi bila župnija ljubša, ali na to ni deset let kar nič misliti. In vsake župnije tudi ne maram. Zato moram nabrati kot urednik najprej dosti zaslug za katoličanstvo, da dosežem pravico do dobre fare. Preveč jih je pač. Škofovi tajniki, pisarji v

patriarhalčnih časih, draginja, ki jo najbolj občuti delavec, pa že davno ni več patriarhalčna. Pač ni lahko najti krajev, kjer bi bilo življenje delavcev tako nedostojno skromno, kakor je na Kranjskem. Naj vendar gospodje pogledajo, kako stanujejo delavci v glav-nem mestu; in kako je šele po deželi! Kar pa se tiče hrane, je pač dosti, če se pogleda nekočkrat na ljubljanski trg, pa se izračuna, kaj se more pri obstoječih cenah kupiti za povprečno delavčevo plačo! In vendar so mezdna gibanja na Kranjskem zelo redka in še v takih sporadičnih slučajih so zahteve vselej majhne.

Ali kranjski industrialci so malenkostni v vsakem oziru. Zborovalci, ki so govorili pri «Slonu» o angleških razmerah, naj bi bili tudi povedali, koliko zasluži angleški delavec in kako živi, ne da bi imela angleška industrija škode od tega. Nasprotno! Dobra produkcija ni odvisna od izkoriščanja delavcev, temveč od gibčnosti podjetnikov, od njih znanja, od dobrega materiala in od dobrih proizvodnih sredstev. Kakor so potrebni dobri stroji, je treba tudi dobrih delavcev; in «dobrih» pomeni tudi dobro plačanih, v dobrih razmerah živečih.

Tega naši podjetniki še ne razumejo, pa se organizirajo, ne da bi zboljšali pogoje za razvoj industrije, temveč da bi potlačili «po-hotnost» delavstva.

To mora končno vendar odpreti oči tistim delavcem, ki še niso izpoznali potrebe organizacije. Organizirane pa mora poučiti, da je zanje vse odvisno od okrepčanja organizacije, da torej ne smejo biti zadovoljni, če so sami organizirani, temveč da morajo napeti vse moči za agitacijo in za pridobitev neorganiziranih tovarišev. Dolgo se že poje pesem «Organizirajte se!», ali še vse premalo. Delavci, ki ne verjamejo svojim sodrugom, kako brezpogojno potrebna je organizacija, naj poslušajo podjetnike, pa bodo morda bolj razumeli.

Nastop kapitalistov pa pokazuje tudi, da je treba vsestranskega dela. V političnem življenju se kristalizira boljbolj stanovska taklika; v državnem zboru in v večjih deželnih zborih nastopajo že industrialne zveze, agrarne stranke kakor v dokaz za opravičenost Marksovega nauka o bivstvu politike. Konsekventno je potrebna v takih razmerah čisto delavska, od vseh drugih skupin neodvisna politika. Strokovnim organizacijam pa stopajo kapitalisti s svojimi podjetniškimi zvezami nasproti in za delavce sledi odtod neizpodbitni nauk, da morajo svoje strokovne organizacije okrepčati kar se le da, kajti če tega ne store, bodo

konzistoriju, drugi uredniki, mnogoštevilni društveniki, vsi hočejo priti na vrsto. Seveda moramo imeti prednost pred starimi kaplani na deželi, ali jaz sem najmlajši, pa moram potrpežljivo čakati.“

„Čuješ, s čakanjem in potrpežljivostjo ne opravijo duhovniki ničesar. Pogledaj škofa! Ali je postal s samo potrpežljivostjo in zgolj s čakanjem v tridesetem letu škof?“

„Seveda, on je znal, povzpeli se hitro.“

„Kaj si ti neumnejši od njega? Ali nisi študiral tudi ti pri jezuitih in se učil v Rimu? Posnemaj škofa; on ti bodi vzgled.“

„Seveda mi je on najlepši vzgled v boju in v trpljenju za našo sveto preganjano cerkev.“

„Rajši ga posnemaj, da bodeš v tistih letih vsaj župnik, ko je bil on škof.“

„Glej, oče, to bi moral človek tudi znati, kakor je znal on. Najprej so mu pomagali jezuitje navzgor, in sedaj se jim tresejo kolena pred njim.“

Stemnilo se je že popolnoma in nenkrat je duhovni gospod sin prekinil pogovor. Moral je domu, ker je bilo treba še

brez moči proti kapitalizmu, ki jih bode izžemal do skrajnosti.

Odprite oči! Organizirajte se in organizirajte svoje tovarše! Brez tega dela ni rešitve.

Politični odsevi.

Odsek za volilno reformo je rešil pretečeni teden dve važni točki: Volilno obveznost in pluralno volilno pravico. Največje zanimanje je vladalo seveda glede Tollingerjevega predloga o pluralni volilni pravici, o katerem je prišlo po dolgi debati v četrtek do glasovanja. Pričakovalo se je, da predlog pade, ali bilo je tudi znano, da napno sovražniki splošne in enake volilne pravice ravno pri tej točki vse sile. Ko je prišlo do glasovanja, je bila torej napetost velikanska. Poslanec Schlegel se je vzdržal glasovanja, ki se je vršilo o vsaki točki posebej. Za prvi del predloga je glasovalo 20, proti pa 26 poslancev, za drugi del 19, proti pa 27. Tako je bil srečno pokopan predlog, ki bi bil onemogočil reformo sploh. Dobro je vedeti, kdo se je pridružil v tem usodnem trenutku sovražnikom enake volilne pravice.

Proti Tollingerjevemu predlogu so glasovali:

Dr. Adler (soc. dem.), Choc (češki radikalec), Conci (Italijan), Ciper (češki agrarec), Doberník (nemški liberalec), dr. Erler (nem. lj. stranka), dr. Geßmann (kršč. soc.), dr. Groß (nem. lib.), dr. Herold (Mladočeh), Hormuzaki (Rumun), Hruby (češki agr.), Hueber (nem. lib.), Ivčević (Hrvat), Kittinger (nem. lj. str.), dr. Kramar (Mladočeh), dr. Lecher (nem. lib.), dr. Löcker (nemška lj. stranka), Malfatti (Italijan), Schraffl (kršč. soc.), Steiner (kršč. soc.), dr. Stransky (Mladočeh), dr. Šušteršič (slov. klerikalec), dr. Vogler (nem. lib.), dr. Vassilko (Rusin), Washtian (nem. lj. str.), Zazvorka (češki agrarec).

Za pluralni predlog so glasovali:

Abrahamowicz (Poljak), Bobrzinski (Poljak), Doboszynski (Poljak), Dulemba (Poljak), Ehrenfels (veleposestnik), Glabinski (Poljak), Grabmayr (veleposestnik), Hagenhofer (nem. klerikalec), Kaiser (nem. lj. str.), Kozłowski (Poljak), Malik (Vsenemec).

izmoliti hore in večernico, preden poišče Anko v postelji.

Ravnokar je bilo sedem in resno je donel večerni zvon v dvigajočo se noč. Pri prvem zvoku je pokleknil gospod Avgust kar sredi ceste in z lepo sklenjenimi rokami je molil svoj angelus domini in de profundis. Da, na deželi je še dobro svetnikom podobnemu duhovniku; tam še lahko javno pokaže svojo vero in še občudujejo ga zato. Ako bi v brezbožnem mestu pokleknil tako na javni cesti, bi se mu mimoideči rogali.

Ko je tako molil, je obžaloval, da ni bilo nikogar blizu, ki bi ga posnemal.

Šel je mimo gostilne. Zadnji čas ni ob večerih zahajal tja, akoravno bi bil rad hodil izpreobračat kmete. Ali sedaj je škoda vsake ure, ki bi jo potratil v gostilni, dočim je lahko doma pri svoji ljubi Anki. Zato je pil zvečer rajši dobro župnikovo vino za nočno okrepčilo, nego slabotno gostilničarjevo pivo.

Končno je bil gotov tudi s svojim brevirjem. Od te svete molitve ne sme izpušiti niti črke; complet zna že na pamet in

Pastor (Poljak), Seifer (veleposestnik), Schreiner (nem. naprednjak), Starzynski (Poljak), Stein (Vsenemec), grof Stürgkh (veleposestnik), dr. Tavčar (slov. liberalec), Tollinger (nemški klerikalec), Zachek (Staročeh).

Tako je hotel dr. Tavčar odpraviti krivičnost iz volilne preosnove!!

Glede volilne dolžnosti je sklenil odsek, da se prepusti določilo volilne obveznosti in nanjo se odnašajoče določbe deželnim zborom.

Viharne debate je pričakovati še pri posvetovanju o dvetretjinski večini za izpremembo volilnih okrajev. Vlada izkuša posredovati in predlaga, naj bi se določilo dvetretjinsko večino za dobo 18 let, po preteku tega časa pa naj bi bilo mogoče, izpremeniti volilne okraje z večino treh petin. Nemci odklanjajo ta posredovalni predlog, Slovani odklanjajo dvetretjinsko večino.

Končno zahtevajo Nemci, da se jim postavno zagotovi število mandatov za delegacijo s Češkega in Moravskega. Za ta slučaj zahtevajo Jugoslovani enako določbo zase, kar pa zopet Nemcem ni všeč.

Razdelitev volilnih okrajev na Moravskem je zadnja točka, ki jo je rešil odsek za volilno reformo, zopet po dolgi, čisto nepotrební potratí časa. Ostala je le še razdelitev okrajev na Češkem, ki bo menda rešena, ko pride ta list iz tiska. Med vlado in med posameznimi strankami se vodijo poganjanja, da bi se dosegel kak kompromis v vprašanju dvetretjinske večine za izpremembo volilnih okrajev. Nemci stavljajo novo zahtevo, ki je naravnost intrigantska, ker nima prav nobene zveze z volilno reformo. Stara zadeva podržavljenja severne železnice je prišla končno na dnevni red in Nemci hočejo imeti zagotovilo, da ostanejo vsi nemški uradniki pri tej železnici tudi po podržavljenju na svojih mestih.

Državni zbor je odprt in ima semtertja kakšno sejo, ne more se pa reči, da obuja njegovo »delo« posebnó zanimanje in menda berejo poročila o njegovih sejah le še tisti, ki jih sili poklic na to, pa ljudje, ki res nimajo pametnejšega opravka. Včasí pa se primeri v tej paznosti le še kaj, kar je treba pribiti. Pretečeni teden je pokazala zbornica, kakšen je tisti socialno politični duh, ki jo preveva. Nemški liberalni poslanec Hueber je podal nujni predlog, zahtevajoč, naj se odpravi določbo, po kateri se mora zavarovati vse pri stavbah vposlene delavce, ne pa samo tiste, ki imajo opravka na zgradbah. Vsled

je molil kar na poti iz svoje sobe do Ankiné izbe. Seveda je bila pot prekratka, ali pa je šel prehitro; molitve ni končal. Vestno je torej izmolil konec poleg Ankiné postelje. Celó pokleknil je, da izmoli strogo po predpisih svoje ljubljene cerkve sacro sanctae.

Ker je izpolnjeval tako vestno cerkvene predpise, ne sme biti Bog prestrog, če ostane sedaj do jutra v tesni Ankini postelji.

Seveda mora potem, komaj da prespi par ur, čitati sveto mašo. Začetkoma ga je plašilo to; ali kriv je bil župnik. Zakaj mu je odrekel odvezo? Saj se je itak izpovedal po vsaki ljubezenski noči...

Zato je bil z Anko sedaj na jasnem. Začetkoma, ko je bila vsa obupana zaradi materinstva, ji je prigovarjal, naj se speča v skednju enkrat — samo enkrat, večkrat ne dovoli nikakor — s kakšnim hlapcem, da ga lahko imenuje očeta svojega otroka. Ali z vsemi prošnjami in grožnjami ni mogel pripraviti Anke do tega. Zato mu je pa morala priseči, da ga ne izda nikoli, pred nikomur in da rajši pretrpi smrt, nego da bi pahnila njega, svojo prvo in edino

neke razsodbe upravnega sodišča je namreč izdala vlada naredbo, ki tolmači zavarovalni zakon tako, da velja zavarovalna obveznost za vse delavce. Prej so se ravnali podjetniki po starejši nasprotni praksi upravnega sodišča in tako se je godilo, da n. pr. niso bili zavarovani tesarji, ki so gradili ograje pri stavbah, temveč samo delavci, ki so delali že na gotovih ograjah. Minister za notranje zadeve je govoril prav mlačno in zbornica je sprejela nujnost reakcionarnega predloga. V zadnjih dneh svojega življenja je bilo privilegijskemu parlamentu tudi tega še treba.

Hrvatski sabor bode sklican prihodnji mesec. Glede dneva se še razhajajo vesti. Situacija še ni jasna. Frankovci pravijo, da hočejo podpirati koalicijo pri izvršitvi ustavnih zakonov, ali da se nočejo odreči pravice, zastopati svoje državnopravno stališče in pobijati hrvatsko-ogrsko pogodbo. Ravno s tem pa lahko delajo koaliciji velikanske sitnosti, in to je menda sploh njih namen.

Ogrski parlament je imel zopet sejo, ki pa je bila brez pomena. Nekateri ministri so predložili nekaj zakonskih osnov.

Srbsko-avstrijski spor je došel tako daleč, da je carinska vojna sedaj popolna. V Srbiji računajo s tem, da sploh ne pride do poravnave, pa iščejo nove trge za produkte, katerim je zaprta Avstrija. Goluchowskega zunanja politika prinaša državi res le škodo in blamažo.

Volitve za rusko dumo se vrše baje začetkom januarja, ne da bi se izpremenilo volilni red. V tem nadaljujejo vojna sodišča svoje barbarično krvavo delo, revolucionarji pa gredo tudi svojo pot in še vedno sledi atentat atentatu. Polagoma prihajajo vendar v javnost priznanja, da je državna uprava ruinirana in da je finančni bankerot skoraj neizogiben. Zadnje čase se je govorilo mnogo o neki angleško-ruski zvezi, ki je baje že sklenjena; ali te govorice so zopet utihnile. Socialno-demokratska stranka je sklenila, da se udeleži prihodnjih volitev in da razvije obsežno agitacijo.

Italijanski socialisti imajo ravnokar svoj letošnji strankarski zbor. V stranki obstoje tri struje, med katerimi je prišlo na zboru do intenzivnih nasprotij.

Domače styari.

Ljubljanski občinski svet je imel v torek sejo, na kateri je vladalo tako razburjenje, kakor da stoji občinski zbor na koncu sezone, polne trudapolnega dela, ne pa da je ravno-

ljubezen, v nesrečo. Naslikal ji je, kako strašen bi bil greh napram cerkvi, ako bi izročila njenega služabnika zaničevanju cerkvenih sovražnikov.

In Anka mu je sveto prisegla, od besede do besede, kakor je zahteval. Poučil jo je tudi, da postane vsled te prisege vsaka druga neveljavna, ako bi jo kdo prisilil, da izpove ali priseže kaj. Na to prisego se je morala še zakleti, da on ni oče njenega otroka.

Za bodočnost se mu torej ni bilo treba bati ničesar in tem blaženejši je užival sedanjost. Cerkvi, kateri se je posvetil, se zato ni izneveril. Saj je storil samo obljubo, da se ne oženi in to obljubo celibata bode vedno izpolnjeval. Celó, če bi cerkev odvezala svoje duhovnike celibata, se on, njej najzvestejši sin, ne bi oženil nikoli. Nikoli ne! Oženjen duhovnik bi bil v njegovih očeh največje strašilo.

Dočim je ležal Avgust ves srečen tudi to noč v rokah prave mlinarjeve hčere, je sedel oče še dolgo v svoji spalnici ter je pisaril.

Dalje prih.

kar končal počitnice. Dnevni red je bil za širšo javnost prav malo zanimiv; nekaj resnejšega značaja mu je dalo šele predsedništvo zadnjega shoda pri Hafnerju, ki je predložilo županu znani sklep, zahtevajoč, da spravi občinski svet v tir delo za občinsko volilno reformo na podlagi splošne in enake volilne pravice. Pred začetkom seje se je trudil dr. Triller, dokazati sodrugoma Vičiču in Kordeliču, da je nameravana četrta kurija s šestimi svetovalci več vredna, kakor pa splošna in enaka volilna pravica; a njegovo argumentiranje je bilo že zato popolnoma nepotrebno, ker sodruga Vičič in Kordelič nista imela naloge, paktirati z liberalno gospodo, temveč naznaniti le sklep shoda. Župan gospod Hribar se je na seji zmenil o vročenem sklepu, seveda tako, kakor bi bil vsak opomin nepotreben. Povedal je, kar seveda že vsakdo vé, da je izdelan načrt, s katerim se peča odbor ter da je županova osnova veliko boljša od tega, kar zahtevajo socialni demokratje. Splošne in enake volilne pravice po njegovem mnenju sploh ni mogoče vpeljati, ker statuiral državni zakon o občinah zastopstvo interesov. To dokazovanje je šepavo v vsakem oziru. Načrt je resda izdelan, tudi je odkazan odseku, ali javna tajnost je, da odsek se prav nič ni delal in župan kakor tudi dr. Triller sta se sama na javni seji izgovarjala, da — deželni zbor ne deluje. Kar pa se tiče zastopstva interesov, smo že dokazali, da kurije tega ne reprezentirajo, temveč da je najti edino zastopanje interesov v splošni in enaki volilni pravici s proporcijo. Izgovor na zapreko, ki tiči baje v državnem zakonu o občinah, je pa piškav še iz drugega razloga. Ako bi občinski svet rajši vpeljal novo kurijo samo zato, ker misli, da bi se dalo tako reformo prej realizirati, kakor splošno in enako volilno pravico, tedaj mu ne bi bilo treba, se te kurije tako preslabšati, kakor se vidi iz načrta. Avtor te osnove je vsekakor načeloma nasproten splošni in enaki volilni pravici, kajti prvič zahteva nič manj kakor petletno bivanje v Ljubljani za dosego volilne pravice, kar reducira splošnost skoraj na nič, drugič pa določa za četrty razred šest svetovalcev, dočim jih ima vsak drug razred po deset, tako da ubija še v okviru kurije zadnjo sled enakosti. Če se že kdo postavi na stališče kurij kot edino za sedaj mogoče, tedaj vendar živ krst ne razume, zakaj bi morala biti ravno četrta kurija «Aschenbrödel» s skoraj za polovico manjšim številom mandatov. Gospod župan je tudi dejal, da se bode že pri prihodnjih volitvah lahko volilo po novem volilnem redu. Namesto tega zatrdjevanja bi bilo pač boljše nekoliko dela. Kdo pa naj sploh še zaupa besedam liberalcev? Kje so momenti, ki bi opravičili zaupanje? Konkretno delo je edina dokazilna moč, in dokler ne vidimo takega dela v najresnejših formah, dotlej ne verujemo nobeni liberalni trditvi.

«Slovenec» jemlje zadevo občinske volilne reforme za povod, da se tudi on zopet zaletava v socialno demokracijo in sicer na tak način, da ga je težko primerno okrstiti brez rabe najbolj grobih izrazov. Klerikalce peče, da nočejo socialni demokratje opravljati njih služeb; to razumemo. Ali to ne daje nikomur pravice do takih infamij, kakor jih je izleglo senklastvo glasilo kar v eni notici cel kup. O ljubljanski volilni reformi naj «Slovenec» sploh rajši molči; njegovo večno recitiranje, kako so se klerikalci borili za občinsko volilno reformo, je kratkotalno nesramno. Kaj pa je ta ošabna stranka pravzaprav storila v tej zadevi? Lari je sklicala en shodek in še ta je bil društveni. Sklicala ga ni zaradi občinske volilne reforme, ne zaradi stvari, temveč le zato, ker je menila, da nalovi s to vabo kaj nerazsodnih kalinov in doseže vodilno mesto v Ljubljani. Čas za tisti shod je bil tako neprimeren, da je bila že iz tega razvidna neresnoba. Ali če so mislili klerikalci res, da so imeli prav, zakaj pa so potem držali celo leto roke prekrizane? Kaj pa so storili izza tistega časa pa do danes za

občinsko volilno reformo? Nič, prav nič ne. In s tem so dokazali, bodisi da v Ljubljani ničesar ne morejo, ali pa, da smo mi imeli prav, ko smo zahtevali, da se stori vsako delo ob pravem času. S tem, da je «Slovenec» objavil županov načrt, se nima prav nič bahati; to res ni bilo težko. A klerikalni list, ki razume o politiki in taktiki včasih toliko, kolikor riba o glasbi, si uzurpira pravico, izrekati pravoreke o političnem ravnanju jugoslovanske socialne demokracije ter pisari tako impertinentno, da bi mislil čitatelj, ki veruje v njegove brezobrazne laži, da hodijo dr. Adler, Skaret, Daszynski, Pernerstorfer, Nemeš itd. redno Štefeta vpraševati, kaj naj store. Škofovsko glasilo čenča, da so priredili socialni demokratje v Ljubljani shod za občinsko volilno pravico na povelje nekake «centrale». S tem že bje sam sebe po zobeh, ker pokaže, da ima o organizaciji socialne demokracije toliko pojma, kakor o notranjosti Mohamedovega raja. Če morajo klerikalci vprašati škofa, kaj smejo v politiki početi in kaj ne, še ne sledi iz tega, da bi morala jugoslovanska socialna demokracija vprašati kakšno imaginarno «centrale», kako naj ravna, zlasti kako naj ravna v zadevah čisto lokalnega značaja. Če pa mislijo brumni redakterji «Slovenca», da bodo zanesli na tako jezuitičen način disharmonijo med slovenske socialne demokrate ter med druge organizacije socialne demokracije, se tako motijo, da so vredni vsega obžalovanja. Sicer pa mora smatrati «Slovenec» svoje «bravce» res za silno omejene ljudi. Katoliško glasilo pripoveduje jim tako, kakor da bi samo sebi verjelo, da «so socialni demokratje hoteli dajati liberalcem priložnosti, da zborujejo v Ljubljani ter da sklepajo resolucije proti volilni reformi» in — čujte! — samo klerikalci so to preprečili. Katoliški kristjan seveda ne more povedati, kdaj se je to zgodilo. Katoliški kristjan vé prav dobro, da niso hoteli socialni demokratje nič drugega, kakor varovati svobodo govora ter vzeti liberalcem priložnost za izgovor, da se jim je samo s surovo silo preprečilo utemeljiti svoje stališče. Ravno korektna socialno-demokratska taktika je prisilila liberalce, javno priznati, da nimajo nobenih drugih argumentov proti volilni reformi, kakor strah za svoje mandate. In kakšna resolucija je bila sprejeta na shodu, kjer sta govorila dr. Tavčar in dr. Triller, kljub temu, da sta govorila? In kaj so neki preprečili klerikalci? Tisti klerikalci, ki so se po graških časopisih pred shodom bahali, da ga razbijejo, ki so se zbirali v hotelu «Union» in ki so se nazadnje skrili za frazo iz zadrege, da jih ni bilo na shod, ker so itak vedeli, da se izreče za volilno reformo? Časa bi bil imel «Slovenec» že dosti za izpoznanje, da hodi socialna demokracija svojo pot; če pa še vedno misli, da bomo služili klerikalcem za avantgardo in jim vlekli kostanj iz žerjavice, naj kar le kurijo. Opekli se bodo tem hujše.

Ljubljanski Škofijski List št. 6 poroča o shodu dekanov ljubljanske škofije. Ker tega časopisa ni lahko dobiti, je vredno, da objavimo širšim slojem, s čim so se bavili cerkveni dostojanstveniki kranjski na tem zborovanju, katero je vodil sam Celsissimus — škof. Važno je, da se poroča o tem tudi zato, ker se ob taki priliki dajejo navodila, da klerikalna stranka lahko enotno nastopa — zlasti v kolikor se tiče enakih načinov, kako pomnožiti cerkveno bogastvo, vpliv cerkve sploh in kako olajšati žepe uboge pare.

Kakor na drugih takih zborovanjih, se je tudi na zadnjem zdelo Celsissimu najpotrebnejše, da poskrbi za preživitev in obstanek svojega «Schmerzenskind»-a — za zavode s v. Stanišlaja v Št. Vidu. Kar je to pot navajal škof o dohodkih za te zavode, nam le kaže, da so «dobrotniki» zložili 18488 K 02 v.; vernim dušam v vicah se je pa utrgalo v 134 župnijah pri mašah in festis suppressis (sopraznikih) 4893 K 75 v., in v 73 župnijah od skrčenih ustanovnih maš 4968 K 98 v.

Pobožni verniki so pred davnimi časi, ko škofov še niso tako prešinjale politične strasti, sklačali denar za ustanovne maše za svoje in svojih dragih duš izveličanje. Tem dušam se sedaj v korist nepotrebnih škofovih zavodov prikrajšuje pomoč, da se preje preselijo iz vic v nebesa! Tako se dela naravnost proti namenom, za katerega so verniki žrtvovali denar — samo da se s tem pospešuje klerikalizem na Slovenskem.

Ta morala je posebne vrste — torej katoliška! Druga zanimljivost se nam odkriva pri točki v cerkvenih računih, Celsissimus-škof sam je priznal v svojem govoru, da se ti računi ne delajo in ne polagajo pravilno. Naravnost je pozivljaj: Cerkevni računi naj se točno izdelujejo! Vlada namreč zahteva pojasnila za mnogo cerkvenih računov, ker se 1. ne vjemajo številke branilnih knjizic, 2. ker se ne strinja vpisani znesek glavnice z istinitim zneskom. Iz tega se mora sklepati, da skušajo cerkveni finančniki zakriti pravo denarno stanje, da skušajo prevariti vlado z napačnimi navodbami o premoženju cerkvenem — da torej ni praveč poštenja v celem tem cerkvenem gospodarstvu! Škof je moral naleteti na hude slučaje, če je javno sam tako grajo izrekel o gospodarstvu s cerkvenim denarjem in če je to pustil tiskati. Sicer pa se menda tolažijo s tem, da novi kurz na Kranjskem temu počenjanju ne bo preveč blizu tiščal za petami! Tudi za višje posvetne uradnike je namreč boljše in koristnejše, da puste cerkveni oblasti katoliški postopati, kakor ji drago.

In končno — ali je čudno, če se predlagajo napačni računi? Škof je sam priznal tudi to, da cerkveni ključarji ponekod nimajo drugega posla, nego da popisujejo cerkvene račune — in bilanco!

Najlepše poglavje na tem zborovanju dekanov pa je bilo razmotrivanje o ureditvi raznih **zapovedanih (!) prispevkov**, posebno onih za sv. Očeta.

Poročal je Celsissimus. Mimogrede omenjeno, ta možakar še vedno verjame, da se papežu v Rimu res hudo godi, da kar strada in dela dolgove, da je v Vatikanu jetnik laške vlade in pod. To so vendar oslarije! Ali — kdor bere to škofovo poročilo o papeževih stiskah in nadlogah, dobi nehote ta vtis.

Pripovedoval je škof, da so bili prispevki za papeža Pija IX. prav obilni; za papeža Leona XIII. pa so se začeli zmanjševati tako, da so sv. Oče pri raznih prilikah vernikom svoje stiske vsaj nekoliko odkrivali. «Odkar pa je prostozidarstvo na Francoskem zmagalo, prepodilo množestvilne redove in katoliško cerkev pahnilo v siromastvo (!!!), odonda so se prispevki tako zmanjšali, da so sv. Oče Pij X. zares v najhujših stiskah.»

Prosim, če ne verujete, pogledajte zadnji Škof. List ljubljanski; tam je to tiskano doslovno!

Na vprašanje, zakaj papež ne mara sprejemati tiste odpravoščine, ki mu jo laška vlada ponuja že toliko let, kar ima Rim v svoji oblasti, je škof odgovarjal, da papež tega ne sme storiti: «Ali ne bi papež s tem izgubil onega velikega sijaja in izrednega ugleda, ki ga imajo sedaj? Ali ne bi nehali prispevki vernikov vesoljnega sveta, pa bi denarni Njihov položaj postal še slabši od sedanjega?»

Sv. Oče so torej zares v veliki stiski. «Stroški za cerkveno upravo, za kardinale, za potrebne uradnike, za zastopstva pri vladah, za misijone in sto drugih potrebnih zadev so ogromni, dohodki pa vsako leto manjši. Sv. Oče nikoli ne morejo vedeti, koliko podpore jim bodo poslali dobri verniki, raztreseni po celem svetu. Kako je ta negotovost mučna in bridka, ker se nikoli ne more veljaven proračun postaviti in bi se utegnili v velike dolgove zabresti.»

Prosim, tudi to se čita v imenovanem Škofijskem Listu! Človek z zdravo pametjo bi si mislil: Če mi denarja primanjkuje, ne bom živel nad svoje potrebe; skrčim tedaj svoje izdatke in živim skromneje. Če papež

ne more s temi dohodki, ki jih ima na milijone, pasti rejenih kardinalov, naj jih zapodi! Čemu pa redi take brezpotrebnosti na svojem dvoru? Še kmet, če mu manjka klaje, živino raje proda, nego bi lezel v dolgove . . . . Papež pa seveda ima drugo pamet; saj je nezmisljiv! Papež mora vzdrževati zastopstva pri vladah — zavoljo ugleda in sijaja! Plačevati za misijone, za uradnike in za sto drugih potreb! Živi nad svojo mero — naj pa iz svojega to plačuje; ni treba nadlegovati vernikov vesoljnega sveta! Ali pa naj sprejemlje podporo laške vlade; saj mu jo ponuja v milijonih! In posameznik — četudi papež — bi že izhajal na leto s 3 milijoni lir. Mogoče se drugače primeri, da bo kakšna italijanska vlada tako pametna, pa bo konfiscirala te svote, katere zdaj leže mrtvo — za mrtvo roko! —

Pameten človek bi torej manj trošil, če ima manj dohodkov. Rimski papež dela drugače in zato nadaljuje ljubljanski škof:

Ni torej čuda, da se je po želji sv. Petra po vseh škofijah začelo misliti na to, kako bi se sv. Očetu vsaj neka svota dohodkov za vsako leto mogla zagotoviti in bi mogli popolnoma z njo računati.

Neki francoski diplomat je papeža hotel potegniti, pa mu je rekel, da bi papežu menda zadoščalo, če bi mu vsak odrasel katoličan dajal po 1 K. Papež mu je odgovoril, da bi bilo zanj obilo poskrbljeno, če bi dobil po 10 vin. od vsacega . . .

In škof je vzdihnil: Kako lepo bi bilo, ko bi v vsaki škofiji en dan v letu določili kot papežev dan . . . pa bi enega dne prisli k slovesni sv. maši in . . . papežu darovali po 10 vin.?

Kako bi te prispevke in še druge z a p o v e d a n e (!) in vpeljane prispevke razvrstili tekom leta, da jih ljudje ne bi preveč čutili?

Škof je predlagal:

1. Na praznik sv. 3 kraljev se pobira za misijone v Afriki!

2. Darovi, nabrani pri Božjem grobu na velikih petek, so za varuhe Božjega groba v Jeruzalemu.

3. Kvatrne tedne ali drugi dan se pobira za zavode sv. Stanislaja!

4. Kateri bodi papežev dan?

V debati je predlagal dekan Janez Zupančič, naj bo darovanje za sv. Očeta o sv. 3 kraljih, ker imajo ljudje pozimi denar! — Sušnik je nasvetoval, naj se ne določi poprečni prispevek, ker bi imo v v ite j š i n i č v e č n e d a l i !

Sklep je bil: Papežev dan je v nedeljo po sv. Miklavžu! —

Poleg dosedanjih običajnih in zapovedanih «ofrov» imajo tedaj verni katoličani novo darovanje. Duše pobožne, nosite denar papežu na kup! Mož ima še premalo milonov . . .

Odveč bi bilo, če bi še navajal, kako hočejo preprosto ljudstvo, ki ima cerkvene klopi v lasti ali pa najete sedeže, oslepiniti. Kogar zanima, naj bere Škofjski List. Sicer pa o tem predmetu razprava še ni bila sklepna.

Omenjam samo, kar se je na predlog dr. Karlina glede proste kolportaze za sedaj ukrenilo: Podlaga organizacije bode «Domoljub». Župnik dobodi zaupnikov (lajkov), ki bodo širili klerikalne liste. Središče kolportaze bodi Katoliško tiskovno društvo. Katoliška bukvarna uredi po agentih prodajo knjig. Za Kočevce se poskrbi zveza z «Volksaufklärung» na Dunaju.

To daje misliti tudi nam!

Opomniti je treba, da je kranjski dekan Koblar predlagal, naj kaka občina ustanovi hranilnico s sirotin-skovarnostjo.

* * *

Ta članek naj opozarja čitatelje na nam, kako se pri nas klerikalizem ukoreninja in organizira!

V prisilni delavnici je bila pred kratkim nekakšna preiskava glede razmer, o katerih je poročal naš list. Deželni odbornik grof Barbo, ki ima referat o prisilni delavnici, je sam poizvedoval in se je, kakor se nam zatrjuje, prepričal o resničnosti naših podatkov. Razmere so sedaj v nekaterem oziru zboljšale. Ta uspeh pozdravljamo z zadovoljstvom, želeli bi pa, da bi se zanimal deželni odbor za vse deželne zavode s potrebno energijo in objektivnostjo. Kjer se gre za varstvo uslužbencev, je največje važnosti, podati jim dejansko dokaz, da hoče deželni odbor resno ščititi njih pravice; zlasti morajo imeti uslužbenci zavest, da se jim ni treba bati šikaniranja ali drugačnega maščevanja, kadar odnese organ deželnega odbora pete. Saniranja pa niso potrebne samo razmere v prisilni delavnici in prihodnjič podamo nekoliko podatkov o deželni zbornici.

Kako javnost vlečejo za nos. Iz kroga takozvanih narodnih socialcev se nam piše: Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je bil prvotno sklenil, sklicati sestanek zaupnikov v četrtek, na dan 11. oktobra t. l. Gospodje so se zategadelj odločili za delavnik, ker so se bali, da bi jim socialni demokrati ali pa klerikalci ne delali kake zgage. To pa ni bilo všeč ljudem, ki jih je organiziral g. Ch a m v «ljudskem izobraževalnem in podpornem društvu», ker le-ti so po večini taki, ki ob delavnikih nimajo prosto. To in pa še nekaj drugega je vplivalo, da je izvrševalni odbor popustil svojo namero in si izbral za sklicanje sestanka dan 25. novembra, ki je nedelja. Gospod Ch a m namreč vzlic svoji veliki agiliti in vzlic veliki reklami še ni zbral tolikega števila «zanesljivih» pristašev, da bi se moglo imponirati. In nekako čudno bi res izgledalo, ako bi se na tem sestanku Ljubljana, ki je vendar glavno taborišče liberalcev, ponasala le s pičlim številom zastopnikov. Kaj takega bi za «rodoljube z dežele» pomenjalo bridko razočaranje. Te okolščine upoštevajoč, so se torej gospodje odločili za preložitev sestanka zaupnikov, obenem pa se hočejo požuriti z mobilizacijo redko sejanih ljubljanskih pristašev. Zategadelj se vrši v soboto, 13. t. m., v «Narodnem domu» ustanovni zbor imenovanega društva, zajedno pa se bo rekognosciral teren in agitiralo za kolikor mogoče mnogobrojen poset zaupniškega sestanka. Povabljeni so vsa ljubljanska pevstva društva, pa tudi druge korporacije, v katerih je pričakovati količjak ugodnih tal. Boje se pa tudi opozicije, ki jo utegnejo vprizoriti nekateri nezanesljivi «mladi». V to svrhu so pretečeni teden odposlali v Vašem listu že omenjenega Z a l o k a r j a na agitačno turo, poglavito v Zagorje, Hrastnik in Trbovlje ter tudi na Dolenjsko. Z a l o k a r dobi od vsakega na novo pridobljenega člana po 40 vin., za vsakega naročnika na «Mladoslovenca» . ki bo hodoče glasilo imenovanega društva, pa 20 vinarjev. Največja budalost je torej, ako se gospodje izgovarjajo, da je sestanek zaradi tega preložen, ker se ga ta dan poslanci ne bi mogli udeležiti. Dr. Tavčar je začetkom tedna hodil po lovih v ljubljanski okolici, ostali slovenski poslanci pa so v drž. zbornici bele vrane, vsled česar bi se bili prvotno nameravane sestanke prav lahko vdeležili. Sedaj pa se izgovarjajo na «zaupnike» po deželi, češ, ti to zahtevajo. Ali nas imajo za neumne! Pri tej priliki naj še omenim, da ima gospod Ch a m nalog, čimprej vstvariti projektirano organizacijo, to pa zaradi tega, da bodo po eventualnem razširjenju volilne pravice za občinski svet ljubljanski tudi liberalci lahko nastopili kot organizovana stranka ter tako vsaj na zunaj (rodoljubom na deželi) pokazali, da imajo tudi v «nižjem ljudstvu» zaslonbo in da so tudi tu «konkurenz» ali «kampffähig». Taka je stvar in nič drugačna. Se zahvaljujé za Vašo prijaznost, beležim z odličnim spoštovanjem —r.

Socialistična mladina v Trstu priredi v nedeljo, dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani «Delavskega doma», ulica Bo-

schetto 5, I. nadstropje, družinsko zabavo s plesom, čudežnim srečolovom, šaljivo pošto in s kabinetom fotografij.

Shodi.

Trbovlje. V nedeljo, dne 30. septembra sta sklicala državni poslanec dr. K o r o š e c in deželni poslanec R o š v Trbovljah politični shod, na katerem je moral Roš kot sklicatelj «žalibog» konstatirati, da je izvoljen socialni demokrat sodrug R i n a l d o kot voditelj njihovega zborovanja. Zanimanje je bilo zelo veliko in ker trboveljski rudarji predbro poznajo humaniteto trboveljskega občinskega očeta Roša, — kajti on je tisti, ki hoče zabraniti rudarjem boljši zaslužek, ki pa tudi izganja izmučene delavce z odgonskim vozom iz občine, — so se rudarji v takem številu udeležili shoda, da mu v istini ni ostalo drugega, kakor konstatirati to, kar je že omenjeno.

K dnevnemu redu, «poročilo delovanja v državnem in deželnem zboru», sta imela besedo dr. K o r o š e c in R o š. Dr. K o r o š e c je bil v svojem poročilu zelo previden ter je razmotrival začetkoma zgodovino gibanja za volilno pravico in je dejal, da je bila leta 1848 enaka volilna pravica v Avstriji že vpeljana, a prišli so viharji vetrovi ter so jo vzeli seboj. Revolucija na Ruskem je pa prisilila zopet avstrijsko državo in cesar se je moral odločiti za enako volilno pravico. Nadalje je pripovedoval prav jezuitično, da se namerava vpeljati namesto enake volilne pravice pluralni volilni sistem, da je za skrajšanje vojaške službe, da je za zavarovanje za starost, onemoglost, kar je za delavstvo nujno potrebno in da je imel tudi priliko posvetovati se o obrtnem zakonu i. t. d. Po drju. K o r o š c u je klobasal tudi deželni poslanec R o š ter si delal reklamo s slovenščino; dejal je, da so v deželnem zboru slovenski poslanci obstruirali radi tega, ker se njihovega predloga glede vpeljave slovenske kmečke šole na Spodnjem Štajerskem ni odobraval in da je socialni demokrat dr. S c h a c h e r l odobral njihovo obstrukcijo, za kar se ima socialnim demokratom zahvaliti.

P o R o š u je govoril sodrug S i t t e r približno takole: Izvajanja, oziroma poročilo dr. K o r o š c a so bila prav jezuitično slikana, ali pogledjmo si stvar bližje. Avstrijsko delavstvo je politično zrelo in ker je dozorelo, je moralo doseči to, za kar se je leta in leta krvavo bojevalo — volilno pravico. Dokaz temu so zadnji novemberski dnevi lanskega leta, ko je delavstvo po celi Avstriji v večjih industrijalnih krajih demonstriralo; vse delo je počivalo in na Dunaju se je zbralo nad dvesto tisoč delavcev; tako so pokazali državi, da niso zadovoljni z današnjim volilnim redom, z današnjim gnilim privilegiranim parlamentom. Država in vlada se niste prostovoljno odločili za volilno pravico, temveč politična izobraženost ljudstva je prisilila višje oblasti in kroge k temu. Ako nam pravi g. K o r o š e c, da so klerikalci za enako volilno pravico, potem je to evidentna laž, kajti T o l l i n g e r je stavil v volilnem odseku predlog za pluralni volilni sistem in T o l l i n g e r je klerikalec kakor so vsi drugi. Kar se tiče skrajšanja vojaške službe, imajo le socialni demokratje to v svojem programu in samo socialni demokratje se pravično bojujejo za odstranitev nenasiljivega militarizma. Za zavarovanje za starost in onemoglost je zbralo delavstvo leta 1901 na tisoče in tisoče podpisov na državni zbor in Körber ni našel drugega izhoda, kakor predložiti državnemu zboru leta 1904 program za zavarovanje. K o r o š e c je pripovedoval lepe reči o obrtnem zakonu. Bodimo pa odkritosrčni in povejmo naravnost, da je malemu obrtniku in malemu kmetu le tem potom vsaj deloma mogoče olajšati položaj, ako se odstrani ves indirektni in se vpelje progresivni davek. Ker je prišlo tudi narodno vprašanje v debato, je govornik omenil: Narodno vprašanje se da rešiti samo tako, ako gredo narodne stranke

po poti, katero jim kaže socialna demokracija: Vpeljati v Avstriji resnično narodno avtonomijo. Sitter je odgovarjal točko za točko govornikom in je omenil, da vse, kar ima danes delavstvo na strokovnem in političnem polju, je sad socialne demokracije in vse druge stranke, ki se kažejo danes delavcem prijazne, so meščanske in jim ne gre za drugega, kakor ribariti pri delavstvu glasove; delavstvo predobro ve, da se nima na nič drugega zanašati, kakor na lastno moč, na svojo organizacijo. Na govor trboveljskega občinskega očeta R o š a, ki skrbi za svoje občane z odgonskim vozom, je omenil govornik, da je vedel list «Štajerc» v svoji zadnji številki poročati, da je oča R o š pisal na trboveljsko družbo, naj prepove učiti v Hrastniku v štirirazredni ljudski šoli samo nemško, ker bi bilo to družbi v škodo, kajti delavci bi se nemško naučili in potem bi sli iskati boljši kruh. Sitter je R o š a na shodu vprašal, če je to res, na kar mu je občinski oča vedel povedati, da je pisal na družbo samo to, da ako bi se delavci samo nemško naučili, potem ne bi ostali doma, temveč bi vsi odpotovali v Nemčijo. Govoril je tudi sodrug R i n a l d o in neki K r a m e r, ki je končno predlagal dve resoluciji; v eni je zahteval med drugim, da naj se razveljavijo volilni okraji na Koroškem in Kranjskem in v drugi, da se v Hrastniku v šoli uči nemško in slovensko. Sodrugi S i t t e r je omenil k prvi resoluciji, da delavci nimajo vzroka glasovati za in tudi ne proti. Drugo resolucijo je priporočal v spremembi ter je bila tudi soglasno sprejeta.

Ljubljana. V soboto, dne 22. m. m. ob 8. uri zvečer je bil v salonu pri «Štajercu» na Resljevi cesti železničarski shod z dnevnim redom: provizijski sklad za uslužbenca državne železnice. Shod je bil, dasiravno v zadnjem trenutku sklican, še dosti povoljno obiskan. Nismo pa opazili na shodu nobene skladiščne delavca, kar je tembolj obžalovati, ker je ravno provizijski sklad za skladiščne delavce naravnost vitalnega pomena. Poročevalec sodrug K o p a č iz Trsta je govoril o pravilih za provizijski sklad, ki se imajo predložiti južni železnici. Prebral je vseh 31 členov, iz katerih obstoje pravila, in točko za točko natančno raztolmačil navzočim udeležencem shoda. Končno je pozival navzoče, naj vse svoje moči zastavijo v to, da se provizijski sklad prej ko mogoče realizira. — Sodrugi, naša dolžnost je sedaj, da kolikor mogoče agitiramo za našo organizacijo, ker le tedaj, ako je organizacija močna, smemo upati, da se naše zahteve uresničijo. Zatorej vsi na delo!

Iz stranke.

Iz Idrije. 7. t. m. se je vršila ob prisotnosti 85 delegatov in gostov V. redna konferenca organizacij idrijskega okraja. V predsedstvu so bili: I. Stravs in T. Brus. predsednika, F. Kalan, I. Makuc, I. Tratnik, zapisnikarji. O splošni in enaki volilni pravici je poročal sodrug A. Kristan. Poročilo o delu okrajne organizacije se je tiskano predložilo konferenci. Iz njega posnemamo, da se je v političnem, gospodarskem in kulturnem oziru lepo delovalo. Od IV. konference se je vršilo 26 javnih shodov, 17 društvenih ter 142 diskusij. Okrajnega časopisa «Napreja» se je izdalo 70 000 izvodov, «Rdečega Preporja» pa razpečalo 22.820 izvodov. Pri volitvah v bratovsko skladnico, rudarsko zadrugo, obč. odbor v Idriji so prodrli kandidati organizacije. V idrijskem, sp. idrijskem ter cerkljanskem obč. odboru so sedaj že soc. demokrati zastopani. — O organizaciji so poročali: sodrug I. Kokalj (o politični), sodrug I. Stravs (o strokovni), sodrug A. Uršič (o zadrugi). O tisku je referiral sodrug A. Kristan. V izvrševalni odbor okr. organizacije so bili izvoljeni zopet sodrugi: T. Brus, I. Kokalj, A. Kristan, I. Stravs in T. Filipič. — Denarnega prometa je imela okr. organizacija od zadnje konference 9872 kron. — Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke

je poslal konferenci obsirno pismo, v katerem se pojasnjujejo konferenci naloge, ki jo čakajo v prihodnjih dneh.

Dopisi.

Trst. (Kolobocije tržaških narodnjakov.) Glasno je donel boben predzadnji teden ter je razglašal slavo političnega društva «Edinosti», češ, kako krepko je nastopila za koroške Slovence in za izboljšanje volilne reforme. Še sedaj priobčuje «Edinost» govore s tistega shoda, kakor da bi bile to politične enunciacije prvega reda. Le enega ne pové, ne «Edinost» ne njeni žurnalistični pajdaši, namreč da ni slavimo na tistem shodu nič drugega triumfov, kakor brutalna surovost. Politično so si dali naši narodnjaki kľofuto, da si večje niso mogli; fizične udarce, ki so jih delili, bodo pa sami veliko bolj obžalovali, kakor tisti, ki so postali žrtve njih prostastva. Socialni demokratje so se udeležili shoda, ne da bi bili prekomerno agitirali. Narodnjaki sami vedo, da ne pripravijo na noben javen shod v Trstu svoje večine, ako socialni demokratje nočejo. Toda spominjajoči se mnogih epizod iz dosedanje kampanje za volilno reformo, smo morali misliti, da hočejo narodnjaki pač izreči svoje simpatije koroškemu Slovincem, obenem pa tudi odločno nastopiti za volilno reformo. Saj smo sami slišali drja. R y b a ř a na našem shodu, kako je, povzemši besedo za sodrugom K r i s t a n o m, pritrjeval vsem njegovim argumentom in priporočal njegovo resolucijo. Bili smo priče marsikakega omahovanja naših narodnjakov, ali nikomur ne bi bilo prišlo kdaj na misel, da bi mogli javno zatajiti svoje lastne, javno izrečene, še takorekoč tople besede. Hoteli smo samo torej precizirati svoje lastno stališče na tem shodu in kakor nismo nikomur omejevali svobode na naših shodih, smo imeli pravico pričakovati, da bomo tudi mi na narodnjaškem shodu varni. Zmotili smo se enkrat; zatrujemo pa narodnjakom slovesno, da se ne bomo več. Odslej se bomo ravnali tako, kakor so nas s svojo surovostjo prisilili. Že pred shodom so s palicami oboženi sokoli iskali rdeče kravate. Vidi se torej, da so imeli prireditelji shoda slabo vest, kajti drugače se jim vendar ne bi bilo treba bati udeležbe socialnih demokratov. Ker ni med njimi prorokov, niso mogli vedeti nič drugega, kakor da bodo socialni demokratje zavzeli tisto stališče, ki so ga zavzemali vedno. Tega pa so se bali, ker so sami nameravali izdajstvo. Surovost se je potem nadaljevala na shodu, kjer so pretepali posamezne sodrugi in so nekatere, ki so bili slučajno osamljeni, prav po divjaško vrgli iz lokala. Tudi sodruga M i l o s t a so napadli podivjani razbijaci ter bi ga bili gotovo pretepli, ako ne bi bilo blizu nekoliko sodrugov, ki so ga takoj obkolili in pokazali tolovajem, kar jim je šlo. Sodrugu R e g e n t u izprva niso hoteli dati niti besede in dr. S l a v i k, ki je predsedoval shodu, se je obnašal, kakor bi bil gluhi in slepi. Končno so se morali vendar vsaj toliko udati nepopustni zahtevi sodrugov, da je mogel sodrug R e g e n t podati izjavo, da socialni demokratje ne bodo glasovali za resolucije, katerih ena zahteva celo obstrukcijo. To je deloma povedal že sodrug M i l o s t v svojem jedrnatem govoru, ki je naredil dovolj vtiska, kar je najbolje dokazalo besnenje narodnjakov. Gospodje od «Edinosti» pa ne znajo niti zborovati, kajti mesto da bi odprli pri vsaki točki debato, daje predsednik brez ozira na dnevni red besedo naprej določenim govornikom. To imenujejo «zborovanje». «Edinost» in «Slovenski Narod» sta se mogočno potrudila, da bi izčrpala iz tega shoda kar največ kapitala. «Narodu» je seveda vse všeč, kar meče volilni reformi polena pod noge. «Edinost» pa je itak zaradi svoje konfuznosti in naravnost otroške redakcije dovolj znana. Morda je med gospodo kdo, ki meni, da je bil shod res znamenit. Če hočejo biti slepi, naj bodo. Ali če bi imeli še kaj razsodnosti, bi si morali reči danes, ko so

imeli dovolj časa za iztreznenje, da so naredili v dolgi vrsti neumnosti malokatero tako veliko, kakor na tem shodu. Neumnost je bila tem večja, ker do volitev ni več večnosti in narodnjaki sami dobro vedo, da bi bili takrat krvavo potrebni nekih simpatij in neke podpore. Lasciate ogni speranza, gospodje, ki danes ne veste, kaj ste govorili včeraj, vi, ki ne znate v politiki nič drugega, kakor loviti se za kakšno frazo, ki je momentano v nekih krogih slučajno popularna, vi, ki glumite danes na javnem shodu rjoveče leve, jutri pa vzamete svoj klak pa antišambrirate v obumirajoči ponižnosti po ministrskih predsobah. Sami ste si položili vrv okoli vratu, sami si jo zadržnite. Pomagali pa vam bomo, da se ne boste mučili predolgo.

Hrastnik. Pri tukajšnjem premogokopu vladajo razmere, katerih si človek ne bi mogel predstavljati, a zadnji čas so postale naravnost neznosne. Lahko trdimo, da ga ni rudnika, kjer bi se z ubogo delavsko paro postopalo tako brutalno, kakor ravno tukaj. V priganjanju pri delu je ravnatelj Leiller s tropo podreptnikov pravi ruski Kozak. le da mu manjka še knut v roki; nikdar jim ni zadošta premoga in če bi se delavci tudi do smrti upehali. Plača se rudarja za njegovo naporno delo tako sramotno, da ako ima le majhno družino, mora stradati kakor volk v puščavi. V tem oziru imamo srce pretresujoče razmere. Gorje, ako bi se usojal tem brezsrčnikom kdo ugovarjati in četudi v čisto privatnih stvareh; potem se ga preganja in šikanira na vse mogoče načine z obrekovanjem, grožnjo z odpustom od dela i. t. d. To se je pokazalo sedaj, ko so se nekateri člani upali zabraniti ravnatelju, da bi po trboveljskem uzoru uničil tukajšnji konzum, edino delavsko last. Besneli so kakor razljučena zver in človek bi mislil, da bode vsled tega več oseb prišlo na vislice. Rudarji so zahtevali od ravnatelja, naj skliče občni zbor konsumnega društva. Ravnatelj je pri tej priliki obdolžil gosp. Koželja, da je to samo njegovo delo in da je podpisal falsificiral, nakar ga je gospod Koželj tožil radi žaljenja časti. Se le sodnijska obravnava je ravnatelju Leillerju nekoliko ohladila kri, ker mu je bila naložena občutna denarna kazen. Zapomni naj si, da so tudi za gospoda ravnatelja postave, ako ravno se je ožabno izrazil, da ga nič ne brigajo. Domišljavi Leiller si pač misli, da je edini on v Hrastniku in da sme neovirano delati, kar hoče. Tudi si želi še časov, ko se je delavcu zapovedalo, priti v pisarno, kjer se ga je z bikovko naklestilo do onemoglosti, a ta doba se ne povrne več! Capito, gospod Leiller? Rudarjem povemo pa tole: V organizacijo, kdor se ni, ako se hočete enkrat otresti tega ošabnega preganjanja.

Račun nabrežinskih delavskih zadrug

za I. zadržno dobo od 20. novembra 1904 do 30. junija 1906.

Prodanega blaga	50.502-63 K
Izdatki	55.312-46 »
Čisti dobiček	2.023-68 »
Aktiva	6.909-99 »
Pasiva	6.888-31 »

Čisti dobiček se razdeli:

rezervni sklad	202-01 K
dividendo članov	1010-05 »
podporni sklad članov	505-08 »
» » nastavljenecv	101-— »
delavski dom	202-01 »
ostanek na nov račun	3-58 »

Skupaj . . . . . 2023-68 K

Vstopilo je do konca junija 1906 . . 138 članov
izstopili pa . . . . . 4 »

Ostalo koncem junija 1906 . . . 134 članov

Člani vodstva:

Anton Pertot
predsednik.

J. Frančeskin, I. Pertot, I. Gruden
odborniki.

J. Virintin, M. Radović, J. Merluzzi, J. Milič
nadziralni odbor.

Gospodarski pregled.

Tržaške delavske zadrage. V nedeljo, dne 30. septembra se je vršil ob 10. uri dopoldne v Delavskem domu redni občni zbor tržaških delavskih zadrug. Že iz poročila je razvidno, da se je odbor, nadzorovalni odsek in vse poslovno osebje trudilo v prid napredka tega toli važnega in delavstvu toli dobrega obetajočega zavoda. Obžalovanja vredno je vsekakor, da se delavstvo še ne zaveda dovolj velikih koristi, ki jim jih nudijo naše zadrage v vsakem oziru, bodisi v kakovosti ali v cenah blaga, ki ga prodajajo, kakor tudi v podporah, ki jih lahko uživajo člani v raznih grenkih slučajih življenja, ne da bi k temu kaj posebnega prispevali. Zadrage štejejo danes 1127 članov, od katerih je le polovica, ki kupujejo vse svoje potrebščine v zadrugnih skladiščih. Skupaj v vseh treh skladiščih se je v drugi zadrugi dobi razprodalo za 148.450-19 K blaga. Naraščaj napram temu odgovarjajočemu času prve zadrugne dobe je 5059-25 kron. Dnevni promet se je povprečno povzdignil od 392-85 K na 406-71 kron. Za bolniške podpore so dale zadrage 690-81 kron blaga, za dividende pa 1473-51 K blaga. Skupaj tedaj se je oddalo za 150.614-51 K blaga. V hranilni odsek je bilo vloženih 142.289-36 K, vzdignjenih pa 135.016-07 K. Društveno imetje je tudi naraslo od 7253 K na 7981-26 K. To pa le zato tako malo, ker se je dovolilo vstop novim članom z vložitvijo samo enega obroka in sicer 1-60 K. Ostalo svoto se plača z bodočimi dividendami. Iz podpornega sklada je uživalo v slučaju daljše bolezni 25 članov 690-81 K. Čisti dobiček zadrugne dobe 1905 do 1906 znaša 4140-86 K, ki je sledeče razdeljen: 2226-75 K dividende članom, pri nakupu 148.450-18 K blaga, podporni sklad 1113-83 K, v rezervni sklad 445-45 K, v podporni sklad za nastavljenec 222-67 K, 10% v Delavski dom, t. j. 445-35 K, v izredni sklad, za jamstvo vrnjenih obrokov odhajajočim članom 20-28 kron. Skupaj tedaj 4473-78 K. Aktivne zadrage znašajo skupaj 34.459-95 K. V novi odbor so izvoljeni: Viljem Pitz, predsednikom; Dorcich, Moravia, F. Jernejčič, Stefan pa odbornikom. V nadzorovalni odsek: Mervitz, Mincus, Demarski, Sešek, Suban, Stazradone, Petronis. Mnogo obetajoča in novemu odboru pogum dvigajoča je bila II. kupčijska doba teh zadrug. Priporočljivo je pa vsekakor posebno slovenskim delavcem, da se trdneje oprimejo tega delavskega zavoda, ki jim nudi v žalostnih slučajih življenja velike podpore in velike koristi. Le tako naprej vsekakor in sad gotovo ne izostane.

Strokovni pregled.

Napredki na strokovnem polju. Število članov organizacije železničarjev je naraslo na 50.000. — Število članov »Zveze lesnih delavcev avstrijskih« je doseglo 32.000. — Strokovni list stavbinskih delavcev »Der Bauarbeiter« se tiska v 20.000 izvodih, in ker izhaja češki list »Stavebnik« tudi v takem številu iztisov, šteje ta zveza 40.000 članov. Posebno hitri razvoj zaznamuje državna organizacija tobačnih delavk in delavcev. Ta obstoji šele dve leti in je imela od vsega začetka samo štiri krajne skupine, danes je od vseh tridesetih tovarn, ki obstoje v Avstriji 25 skupin pri centralni zvezi. Po izvedbi zvišanja doneskov ne le da ni utrpela ta zveza nobene škode, temveč je število članov znatno naraslo. Zvezni strokovni list izhaja nemški in češki 14dnevno in prinaša slovensko in italijansko prilogo. Izdala je zveza v času svojega obstanka 34 000 Kron na podporah.

Zaveden delavec

in prijatelj delavstva
ne pije
Koslerjevega piva!

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v lobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzol, dr. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatik, Glavni trg; Šesart, Šelenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinslein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob štev. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinske ulice štev. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Stanje hranil, vlog:
22 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
760.000 kron.

Mestna hranilnica Ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta k kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA REZERVNEGA ZAKLADA MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA, SVEDOČI ZLASTI TO, DA VLAGAJO V TO HRANILNICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADOLETNIH OTROK IN VAROVANCEV. 26—6

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Naznanilo in priporočilo.

Nekdaj „Hafnerjeva pivarna“ na Sv. Petra cesti št. 47 je zopet otvorjena. Ista je nanovo urejena in se bode vodila pod imenom

„Meščanska pivarna“

in pod vodstvom podpisanega. Nastavljena so fina naravna vina iz Dolenjske, Štajerske, Istre itd. Toči se vedno sveže salonsko in marčno pivo. Dalje se dobi: čaj, kava, čokolada, malinovec, limonada in druge osvežilne pijače ob vsakem času. Izborna mrzla in gorka kuhinja, kosilo in večerja v abonement.

Čez ulico vse ceneje.

Vabim tedaj svoje dosedanje, kakor tudi druge nove častite goste v »Meščansko pivarno«, kjer bodo točno in kar najbolje postreženi.

6—6

Z najodličnejšim spoštovanjem

Alojzij Rasberger, restavrater.

HOTEL „VEGA“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

18—7

ob glavni cesti nasproti ljudski šoli.

se priporoča slavn. občinstvu za mnogobrojni obisk. Točijo se pristna bizeljska, ljubljanska, dolenska in vipavska vina ter mengiško dvojno-marčno pivo.

Gorka in mrzla jedila ob vsaki uri. — Posebna soba za večje družbe in za društva je na razpolago.

Velik vrt s teraso in krasnim razgledom na kamniške planine in na Smarno goro.

Za tujece novo opremljene sobe: postelja 1 krono, soba z dvema posteljama 2 kroni.

Jako ugodna prilika za letovlačarje, za katere se cena primerno zniža.

Na razpolago so vsi domači listi.

Cene navadne, postrežba točna!

Z odličnim spoštovanjem

Anton Maver, lastnik.

Domača tvrdka

Pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfve ulice št. 12.

Odlikovana v Parizu leta 1904, v Londonu in Lutichu leta 1905.

Ustanovljeno leta 1854.

priporoča
svoje izvrstno
marčno pivo.

Pisarna upravnistva

„Rdečega Prapora“

je otvorena za najnujnejše stvari tudi ob nedeljah in praznikih med 9. in 10. uro dopoldne. Ob delavnikih pa od 9. do 12. ure in od 3. do 6. ure.

Naročniki

ki ne dobe kake številke našega lista, naj takoj napišejo listek z naslovom:

„Reklamacija, „Rdeči Prapor“, Ljubljana“

in navedo, katere številke niso prejeli. Take reklamacije so poštne proste.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52—35

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst
(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Ugodna prilika za nakup radi stečaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 50—60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvršenega, rožno dišečega

25—7 toaletnega mila

večja vijoličnega, vrtničnega, obojčnega, solničnega, špajkinega, lilijno-mlečnega, šmarničnega, breškvinega cveta i. t. d. Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bexeredy-utca 3.

A. TSCHINKEL na zet

priporoča vsem častitim

gospodinjam svoje izvrstne nove izdelke, kakor kompote, marmelade, kandirano sadje in posebno po najnovejšem načinu izdelovano

cikorijno moko v lesenih zabojčkih

En poizkus vam bo dokazal izvrstnost te domače robe.

Berite lepake!

12—8

Berite lepake!

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznivo.
52—8 Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno znamenito neprekoaljiv proti motenju v prebavljanju, želodnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryevo centifolijino mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse se tako stare rane, vnetja, poškodbe izpahe in otokline vseh vrst. Cena 2 lončkoma K 3.50, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brezurica s tisoč izvirnimi zahvalami brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Kavarna

„LEON“

v Ljubljani, Stari trg 30

je vsak torek, četrtek, soboto in nedeljo

vso noč odprta.

Z odličnim spoštovanjem

15—8

Fani in Leon Pogačnik.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna trrdka!

H. SUTTNER urar, Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža

prej v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno

zalogo finih

švicarskih ur,

briljantov, zlatnine in srebrnine

17—6

v veliki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da je razpošiljam po celem svetu. — Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto.

Deln. družba združ. pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

52—9

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.